

saaledes som Loven af 19de Februar 1861 er givet, hjemler den ikke de paagjældende Familier nogen Ret til at fordrø nogen- som helst Erstatning eller noget som helst Andet af Statskassen, og hvis der i det Hele kunde gjøres nogen saadan Ret gjældende, behøvede man jo ikke at forhandle om den foreliggende Sag. Men Spørgsmaalet er netop, om man ikke ved den nævnte Lov har berøvet disse Familier en Ret, de forveien havde, og jeg tror ikke, at det skal være vanskeligt at godtgjøre, at dette er Tilfældet for Fæstterne paa Lehn, Stamhuse og Fideicommissgodser, thi i Loven af 21de Juni 1854 er det udtrykkelig bestemt, at Bøndergaarde paa Lehn, Stamhuse og Fideicommisser ikke kunne sælges til Andre end til Fæstterne, saalænge de ere i Fæste, og at de ved Fæsteledighed ikke uden særlig Bevilling kunne sælges til Andre end Fæsternes Efterladte, deres Børn, Svigerbørn og Stedbørn. Disse Fæstesteder ere ogsaa gaaede ind under Loven af 19de Februar 1861, og dem har man altsaa ved denne Lov berøvet en Ret, som man havde givet dem ved Loven af 21de Juni 1854. Det tror jeg ikke lader sig bortraasomere. Naar nu det ærede Medlem for Kjøbenhavns 5te Valgtreds (Bille) siger, at ved Selveiendoms Indførelse vil Bøndestanden forsvinde, men Bøndestanden har selv villet have Selveiendom indført, saa skal jeg dertil svare: Ja, Bøndestanden har selv villet have Selveiendom indført, og det vil den endnu den Dag idag, forsaavidt det kan lade sig gøre, men der er langt flere, der have villet det, end Bøndestanden. Jeg skal tillade mig at minde om Forordningen af 13de Mai 1769. Det var ikke Bøndestanden, der fremtalte denne Forordning, den blev givet uden nogen som helst Medvirking fra dens Side; det var Regjeringen, den daværende Styrer for Staten, der gav den, og det er jo vel denne Forordning, der har givet det første Stød til Selveiendoms Indførelse her i Landet. Det var allerede dengang fra Regjeringens Side erkendt, at Selveiendom var Noget, der var værd at trænge hen efter. Naar nu det ærede Medlem siger, at Bøndestanden vil forsvinde, naar Selveiendom bliver indført, saa veed jeg ikke, hvorpaa det ærede Medlem

støtter denne Paastand, men Erfaringen viser det endnu ikke. Det er dog Godser her i Landet, hvor der er indført Selveiendom for over 50 Aar siden, og der er Bøndestanden ikke forsvunden, medmindre det ærede Medlem ikkun kalder det Bøndestand, der er under Fæste, thi der boer endnu, og det endogsaa paa de fleste Steder, ret velhavende Bønder, og jo tidligere man har faaet Selveiendom indført, desto bedre staaer Bøndestanden sig derved. Naar der er tale om de store Dffre, man skulde bringe her, og den farlige Bet, man vil naa ind paa ved at vedtage dette Lovforslag, saa skal jeg tillade mig at minde om de Dffre, der bleve bragte, da Staten solgte sit Bøndergods; var det da ikke ganske andre Dffre, Staten bragte for, at det Bøndergods, Staten eiede, kunde gaae over til Fæstefamilierne, end det Dffer, her er Tale om at bringe? Der blev dengang solgt Fæstegaarde fra Statens Side til Fæstere paa saadanne Billaar, at det ikke var vanskeligt for dem, der vilde sælge saa Dage efter, at de havde kjøbt, at faa mere end det Dobbelte af det, de havde givet. Vilde det ikke have været ganske anderledes fordelagtigt for Staten at have solgt dette Gods, naar det var fæsteledigt, til de Høistbydende? Men man bragte det Dffer, netop fordi man erkendte, at det var Fæsternes berettigede Krav at faa Stederne til Selveiendom, naar de skulde afhændes. Altsaa, det Dffer, man dengang bragte, var noget ganske Andet end det, her er Tale om, thi det er sandelig ikke Meget, og jeg vil sige, at dersom man vilde løse Godserne fra den moralske Forpligtelse, som de søle, at de have ligeoverfor disse Foll, saaledes at denne Forpligtelse skulde forsvinde derved, at denne Lov blev vedtagen, saa vilde jeg ikke kunne stemme for den, men jeg stemmer for den under den Forudsætning, at Godserne ikke ville søle sig videre løste fra den moralske Forpligtelse, de søle at have ligeoverfor disse Familier, end der kan være svarende til den Fordeel, som disse ville kunne faa af det Lovforslag, her er Tale om.

Bille: Det vilde være meget urimeligt og vidne om saare megen Mangel paa Men-